

Dizertačná skúška

v študijnom programe Predškolská a elementárna pedagogika
(študijný odbor 1.1.5. predškolská a elementárna pedagogika)

Obsah dizertačnej skúšky:

A) Výskumný projekt k dizertačnej práci

B) Predmety dizertačnej skúšky

- *Povinné predmety:* Predškolská a elementárna pedagogika
- *Povinne voliteľné predmety:*

Odborová didaktika v primárnom vzdelávaní

Odborová didaktika v predprimárnom vzdelávaní

Predškolská a elementárna pedagogika

1. Dieťa a detstvo v kontexte výchovy (antropologické, sociokultúrne a psychologické vymedzenie detstva a ich pedagogické konzekvencie).
4. Sociomorálny vývin dieťaťa v predškolskom veku.
5. Školská spôsobilosť na prelome predprimárneho a primárneho vzdelávania.
6. Teórie učenia sa v predprimárnom a primárnom vzdelávaní.
7. Programy predprimárneho a primárneho vzdelávania – teoretická a kurikulárna analýza.
8. Nové trendy v edukácii detí so špeciálnymi edukačnými potrebami.
9. Pedagogická diagnostika v predprimárnom a primárnom vzdelávaní, evalvácia pedagogického vplyvu inštitucionálnej výchovy.
11. Profesionálne kompetencie učiteľa v predprimárnom a primárnom vzdelávaní. Učiteľ – žiak – vychovávateľ, ich postavenie v primárnom vzdelávaní, spolupráca a integrácia.
12. Charakteristika štátneho a školského vzdelávacieho programu.
15. Hodnotenie a evaluácia vzdelávacieho procesu na primárnom stupni vzdelávania.
16. Špecifiká kvantitatívne a kvalitatívne orientovaného výskumu.
17. Výskumné metódy, na príklade metód využitých v projekte dizertačnej práce.
18. Validita a reliabilita v kvantitatívne a kvalitatívne orientovanom výskumu (na príklade dizertačného projektu).

19. Charakteristika základných parametrov kvantitatívne orientovaného výskumu (ciele, výskumný problém, hypotézy, premenné výskumu).

20. Postup pri výskume a analýza údajov v kvalitatívne orientovanom výskume.

Literatúra:

BEČVÁŘOVÁ, Z.: Současná mateřská škola a její řízení. Praha: Portál, 2003.

BERTRAND, Y.: Soudobé teorie vzdělávání. Praha: Portál, 1998.

BRUCEOVÁ, T.: Předškolní výchova. Praha: Portál, 1998.

CEJPEKOVÁ, J.: Pedagogika predškolského veku. Banská Bystrica: PF UMB, 2001.

ČAPEK, R.: Moderní didaktika. Praha: Grada, 2015.

FISCHER, R.: Učíme děti myslet a učit se. Praha: Portál, 1997.

FONTANA, D.: Psychologie ve školní praxi. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-725-1.

GAVORA, P.: Učitel' a žiaci v komunikácii. Bratislava: UK, 2007. ISBN 978-80-223-2327-7.

HELD, L.: Psychogenéza žiakovho poznania vo vyučovaní. Bratislava: UK, 1995.

KALHOUS, Z., OBST, O.: Školní didaktika. Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4

KOLLÁRIKOVÁ, Z. - PUPALA, B. (eds.): Predškolská a elementárna pedagogika. Praha: Portál, 2001.

KOSOVÁ, B.: Predškolská výchova v medzinárodnom ponímaní. Prešov: Metodické centrum, 2001.

LUKŠÍK, I. a kol.: Kultúra škôl a výchovných zariadení. Bratislava : UK, 2012.

PASCH, M. A kol.: Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině. Praha: Portál, 2005.

SLAVÍK, J.: Hodnocení v současné škole. Praha: Portál, 1999.

PRŮCHA, J.: Moderní pedagogika. 5. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0456-5

PRŮCHA, J.: Učitel. Praha: Portál, 2002.

TÓTHOVÁ, R., KOSTRUB, D., FERKOVÁ, Š.: Žiak, učiteľ a výučba (všeobecná didaktika pre študentov učiteľstva. Prešov: Rokus, 2017.

Príslušné platné štátne dokumenty.

Literatúra k metodológii:

GAVORA, P.: Úvod do pedagogického výskumu. 3. preprac. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 2001. ISBN 80-223-1628-8

GAVORA, P.: Elektronická učebnica pedagogického výskumu. 2010.

HENDL, J.: Kvalitatívni výzkum. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

- HENDL, J., REMR, J.: Metody výzkumu a evaluace. Praha: Portál, 2017.
- CHRÁSKA, M.: Metody pedagogického výzkumu. 2. vyd. Praha: Grada. 2016.
- KERLINGER, F.: Základy výzkumu chování. 1. vyd. Praha: Academia, 1972.
- KOMÁRIK, E.: Metódy vedeckého poznávania človeka. Bratislava : Univerzita Komenského, 2002. ISBN 80-223-1717-9
- KOSTRUB, D.: Základy kvalitatívnej metodológie keď interpretované významy znamenajú viac ako vysoké čísla. Bratislava: Univerzita Komenského, 2016.
- STRAUSS, A. - CORBINOVÁ, J.: Základy kvalitatívneho výzkumu. Bozkovice : Nakladatelství Albert, 1999.
- SILVERMAN, D.: Ako robiť kvalitatívny výskum. Bratislava: Ikar, 2005. ISBN 80- 551-0904-4.
- ŠVEC, Š. a kol.: Metodológia vied o výchove. 1. vyd. Bratislava: IRIS 1998. ISBN 80- 88778-15-8

Odborová didaktika v primárnom vzdelávaní

1. Didaktika ako vedná disciplína, jej predmet, členenie. Základné didaktické kategórie. Vzťah všeobecnej didaktiky k predmetovým didaktikám v primárnom vzdelávaní.
2. Výchovno-vzdelávacie cieľ ako determinant výberu obsahu, metód, foriem a prostriedkov vyučovania. Všeobecné výchovno-vzdelávacie ciele.
3. Taxonómie vzdelávacích cieľov. Pozitíva a negatíva operacionalizácie výchovno-vzdelávacích cieľov. Možnosti kontroly plnenia výchovno-vzdelávacích cieľov.
4. Vzdelávacie program primárneho vzdelávania. Štátny a školský vzdelávacie program. Kompetencie, kľúčové kompetencie.
5. Učiteľská profesia v primárnom vzdelávaní – historické súvislosti a súčasné podoby, výzvy a ohrozenia. Učiteľ a žiak vo vyučovacom procese. Kompetencie učiteľa.
6. Koncepcie vyučovania - pojem a stručná charakteristika najdôležitejších prúdov koncepcií vyučovania v minulosti a súčasnosti. Koncepcie vyučovania, ktoré zodpovedajú súčasným trendom vzdelávania.
7. Evalvácia (posudzovanie a hodnotenie) – pedagogická diagnostika v primárnom vzdelávaní. Indikátory, hodnotiace kritériá a referenčné rámce. Didaktické nástroje evalvácie uplatňované v pedagogickej diagnostike.
8. Skúmanie/bádanie v didaktickom prostredí primárneho stupňa vzdelávania. Kvalitatívna a kvantitatívna metodológia skúmania/bádania.. Možnosti akčného, participačného výskumu. Učiteľ ako výskumník.
9. Alternatívne pedagogické stratégie vo vyučovacom procese s dôrazom na žiakov so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami.
10. Osobitosti vo využívaní metód a prostriedkov vyučovacieho predmetu v primárnom vzdelávaní.

Literatúra:

KALHOUS, Z., OBST, O. a kol.: Školní didaktika. Praha: Portál, 2009.

KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. (eds.): Predškolská a elementárna pedagogika. Praha : Portál, 2001.

OBDRŽÁLEK, Z. a kol.: Didaktika pre študentov učiteľstva základnej školy. Bratislava: Univerzita Komenského, 2003.

PASCH, M. a kol.: Od vzdelávacieho programu k vyučovacím hodinám. Praha: Portál, 2005.

PETLÁK, E.: Všeobecná didaktika. Bratislava: IRIS, 2004.

PETTY, G.: Moderní vyučování. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0367-4

SKALKOVÁ, J.: Obecná didaktika vyučovacím proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování. Praha: Grada, 2010

SLAVÍK, J.: Hodnocení v současné škole, Praha: Portál, 1999.

TUREK, I.: Zvyšovanie efektívnosti vyučovania. Bratislava: Metodické centrum, 1997.

TUREK, I.: Inovácie v didaktike. Bratislava: Metodické centrum, 2004.

ZÁPOTOČNÁ, O.: Čitateľská gramotnosť a jej rozvoj v primárnom vzdelávaní: Teoretické východiská a didaktické realizácie. Bratislava : VEDA, 2012.

Odborová didaktika v predprimárnom vzdelávaní

1. Základné didaktické kategórie didaktiky materskej školy v súvislosti s významom a ťažiskovou orientáciou predprimárneho vzdelávania.
2. Teoretické aspekty (vzhľadom na filozofické paradigmy, psychologické teórie učenia sa a vyučovania, pedagogické koncepcie) didaktických modelov vzdelávacieho procesu v materskej škole.
3. Vzdelávacie proces v materskej škole, jeho didaktické i metodické špecifiká vzhľadom na učiace sa subjekty, vyučujúce subjekty a učivo.
4. Pozícia cieľa/cieľov a obsahu vzdelávania v materskej škole. Didaktická transformácia štátneho a školského vzdelávacieho programu.
5. Stratégie (postupy), metódy (spôsoby), prostriedky a formy predprimárneho vzdelávania. Špecifickosť hry v procese vzdelávania v materskej škole.
6. Pomôcky, technika, médiá a multimédiá, rôznorodé materiály v predprimárnom vzdelávaní.
7. Evalvácia (posudzovanie a hodnotenie) – pedagogická diagnostika v podmienkach výučby v materskej škole. Indikátory, hodnotiace kritériá a referenčné rámce. Didaktické nástroje evalvácie uplatňované v pedagogickej diagnostike v materskej škole.
8. Inovačné prístupy uplatňované v jednotlivých odborových didaktikách a možnosti ich adaptovania na vzdelávacie proces v materskej škole. Ich podobnosť, príp. odlišnosť v súvislosti so všeobecnou didaktikou materskej školy.

9. Skúmanie/bádanie v didaktickom prostredí materskej školy. Kvalitatívna a kvantitatívna metodológia skúmania/bádania. Príčiny skúmania/bádania v prostredí materskej školy. Možnosti akčného, participatívneho výskumu. Učiteľ (materskej školy) ako výskumník.

10. Pedagogické stratégie vo vzdelávacom procese s dôrazom na špecifické potreby detí.

Literatúra:

BRUCEOVÁ, T.: Předškolní výchova. Praha: Portál, 1998.

CEJPEKOVÁ, J.: Pedagogika předškolního věku. Banská Bystrica: PF UMB, 2001.

KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. a kol.: Předškolská a elementární pedagogika. 1.vyd. Praha: Portál, 2001, 455s. ISBN 80-7178-585-7.

KOSTRUB, D.: Od pedagogiky k didaktice materskej školy. 1. vyd. Prešov : ROKUS, 2003, 120s. ISBN 80-89055-87-6.

KOSTRUB, D.: Dieťa/žiak/štvudent – učivo – učiteľ, didaktický alebo bermudský trojuholník? 1. vyd. Prešov: ROKUS, 2008, 171s. ISBN 978-80-89055-87-6.

OPRAVILOVÁ, E.: Předškolní pedagogika 1.vyd, Grada Publishing, a. s. Praha, 2016, 224 s. ISBN 978-80-247-5107-8